

(Време, 15.01.2009)

Најважнији посао: Трагање за новим консензусом

Српски званичници свако мало нас обавештавају да нису били изненађени глобалном економском и социјалном кризом. Труде се да оставе утисак одговорних људи који воде рачуна о јавним пословима и интересу. Одбијају оптужбе да су били као "гуске у магли", понекад несвесни да њихове речи демантују баналне вести, попут чињенице да се сада уз велике муке развргава у новембру потписано проширење колективног уговора између владе, Уније послодаваца и репрезентативних синдиката, по коме је сваком запосленом, по основу топлог оброка и регреса, требало да припадне у овој години још по, у просеку, седам хиљада динара припадности месечно.

У новембру, када је тај уговор потписиван, брокери с Вол стрита већ су се бацали на асфалт, а наши су остајали без посла, била је почела навала грађана на банке како би повукли депозите, озбиљни "играчи" гледали су где да "паркирају" новац, односно како да га склоне на сигурно, презадужени инвеститори су обрачунавали губитке по основу подигнутих кредита, а и најлаковернијим грађанима Србије било је јасно да нема ништа од хиљаду евра по грађанину коме није истекла лична карта па се уписао на онај Динкићев бирачки списак.

Лако је влади с Унијом послодаваца и синдикатима. Видимо да ових дана први предлажу да се ствар затрпа на годину дана, а самостални синдикат предлаже то исто, али на рок од пола године. Ови други чак су претили и неким протестима, превиђајући чињеницу да су радници паметнији од њих и ближи реалном животу. Овде се води

битка за голо одржање а не око маркице за превоз, па позиви на протесте ради поправљања преговарачке позиције синдикалних функционера и очувања њиховог преговарачког ауторитета – нису имали шансе за успех.

Било би фер од владе да барем призна да је кризом била затечена и да је консензус на коме је направљена у раскораку са животним околностима, а не да нам то објашњава од случаја до случаја. Истовремено очување макроекономске стабилности уз унапређивање социјалног положаја грађана била је тешка мисија и без глобалне кризе, а сад је то немогућа мисија. Нешто слично другом полу консензуса, оном који говори о истовременој европској интеграцији и очувању Косова, што је такође немогућа мисија, али то питање још није огољено, већ је сво у магли пузећих дипломатско-политичких маневара и биће одлагано још годинама, ако не и деценијама.

Кад се све сабере, у светлу нових глобалних околности, ова влада је направљена на противречним темељним принципима и морала би да дефинише нова правила игре, да их учини јасним и да добије политички мандат да та правила игре спроведе.

Састанак иза затворених врата: Крупна држава и капитал

Али, кључно питање није данас шта је некад било, макар то некад било колико јуче, већ је најважније питање шта може да се уради данас, најкасније – сутра. У том циљу одржан је прошле недеље и састанак најкрупнијих представника државе с представницима најкрупнијег капитала у Србији. Колико ја знам, није виђен нико из Уније послодаваца. Толико о проширеном колективном уговору.

Значајнији део тог састанка био је затворен за јавност, али не мора човек да буде велике памети па да наслути да је главна тема била како потрошити готово пола милијарде евра колико влада намерава да упумпа у привреду како би умањила ефекте глобалне кризе. Површно гледано, логично је и да се, рецимо, Мирослав Мишковић залагао за акцију која би подстакла потрошњу као основ сваког профита, а да се Зоран Дракулић, рецимо, залагао за стимулацију извозно оријентисаној привреди, да би првом одговарао што виши курс динара у односу на евро, другом обрнуто, мада су се, изгледа, сагласили око најважнијег курсног фактора – стабилности и предвидивости. Наравно, ова двојица поменута су овде као прототипови, условно речено, два модела привређивања које криза погађа на сличан начин – али то не значи да на исти начин, гледано из угла конта њихових фирми, виде и како држава треба да се понаша.

Од оног што ми се некако урезало у сећање након тог састанка јесте једна недоумица и два правца акције. Недоумица је како ће се та помоћ привреди пласирати. Унапред кажем да ме хвата страх од неких мистериозних фондова или ad hoc формираних тела који би, за српске прилике, располагали с повеликим парама, и неком врстом дискреционе моћи да их дистрибуирају, јер искуство нас учи да од тог тренутка буразерска логика надмаши сваку памет. Најбоље би било да тај фонд буде пласиран преко комерцијалних банака под условима који су повољнији од постојећих и где би привреда конкурисала пројектима који за исход имају профит.

Отуда ме је збунио један од праваца акције који је у званичној интерпретацији звучао као нешто што гласи да "треба помоћи онима који ће уз помоћ тих пара сачувати број запослених". Не кажем ја да је то лоше. Напротив. Али, то не би смео бити крунски аргумент за пласман новца из тог фонда, већ би очување запослености морало бити резултат производног и профитног ефекта пласмана новца из џепа пореских обвезника.

Општа места: Шта нисмо научили из "случаја Кришто"

Други правац акције говори о вечној српској теми, а то је смањење потрошње и трошкова у такозваном јавном сектору. Некако сам око тога посебно скептичан.

Ни готово заборављена прича о Бојану Кришту, бившем директору београдског аеродрома "Никола Тесла", није морала да има тужан крај, да је послужила нечем универзалнијем и вреднијем од пребирања по Криштовој платној коверти. Неспремност било кога да брани Кришта говори о томе да је онима који су власници државе свеједно како се управља јавним добрима и да се пажња јавности усмерава ка оним контролним механизмима који треба да спрече неког да се обогати а не да се уради нешто на унапређивању пословања јавних предузећа.

Усудио бих се чак да кажем, како сам недавно већ писао, да овај случај показује да је на делу нека врста прећутне завере уједињених српских партиократија које паразитирају на јавном добру и деле добит далеко од очију јавности услед одсуства било каквих критеријума за проверу ефикасности пословања јавних предузећа. Сад треба да им поверујемо да су, под утицајем глобалне кризе, решили да обрну ћурак!

Влада и криза

Пише: Драгољуб Жарковић
субота, 17 јануар 2009 22:00

Не бих се бавио инвентарисањем оног што се ових дана често помиње, од слабог буџетског надзора, тек формално успостављене ревизорске службе, до општих места као што су транспарентност и слично, те свеprisутне демагогије на основу које се, из потпуно, мимо политикантства, нејасних разлога – плате чланова управних одбора везују за оно што народ може да прогута као туђу плату, а не за допринос тих истих људи унапређивању општег добра.

Зато, кад ови из владе, тј. из странака које састављају владу, обећају да ће смањити државне и јавне трошкове, једва сам спреман да им верујем, па на тој неверици почива и моја сумњичавост и према свему осталом.

Чини ми се да српска влада нема јасан програм управљања кризом.